

305 - Idazkuntza / (III) Testugintza

Julia Marin Arteaga – Freelance. Donostia.

Formazio planaren "Hizkuntz kalitatearen oinarriak" moduluan ("Hitz ordena", "Puntuazioa" eta "Argitasuna"), perpaus mailako kontuen inguruan jardun dugu gogoeta egiten, prosamoldean korapiloak detektatzen eta esaldi argiak idazteko jarraibideak ematen.

Bigarren moduluan, berriz, "Idazkuntzaren hasi-masiak" izenekoan ("Koherentzia" eta "Kohesioa"), baliabideak eskuratu ditugu pentsamenduaren adierazpide logikoa gauzatu eta ideiak elkarren artean josteko.

Oraingoan, hirugarren moduluari ekingo diogu: "Testugintza". Idazkuntza teknika oinarritzkoak eskuratuko ditugu ideien hariari eutsi eta testuari egitura emateko.

Formazio-zikloa

Ikastaroa "Idazkuntza eta Ahoskera" formazio-zikloaren atala da: 6.a, hain zuzen. (Ikus formazio-ziklo osoaren egitaraua dokumentuaren bukaeran.)

Ikasgela, Irakasbilen (www.irakasbil.eus)

Matrikula egin ostean, atariko NIRE IKASTAROAK sailera jo, eta dagozkizun **erabiltzaile-izena** eta **pasahitza** idatzi, matrikulatutako ikastaroan sartzeko.

Helburu orokorrak

- 1** Testuari osotasunean erreparatzea, helburu komunikatiboa kontuan hartuta.
- 2** Testuari egitura sendoa ematearen garrantziaz jabetzea.

Helburu operatiboak

- 1** Testuari egitura ematen ikastea.
- 2** Idazkuntza teknika oinarritzkoak ikastea.

3 Testu osoak ekoiztea.

Edukiak

Informazioa testuan antolatzeke teknika oinarritzakoak.

Paragrafo motak:

- Enumerazioa
- Espazioa ardatz
- Denbora ardatz
- Konparaketa/kontrastea
- Sailkapena
- Definizioa
- Kausa/ondorioa
- Sarrera/amaiera

Testu motak:

- Azalpen testua
- Argudio testua
- Deskripzioa
- Narrazioa

Metodologia

Ikastaroa praktikara zuzendurik egongo da bereziki, eta ariketa praktikoetan oinarrituko da. Dinamika horrek eskola-orduetatik kanpo lan pixka bat egitea eskatuko dio parte-hartzaileari, hainbat testu aztertzeke, berridazteke edo eraikitzeke proposatuko baitaio. Eskoletan, berriz, funtsezko jarraibideak eman, ikasleen idazlanak aztertu eta zalantzak argituko dira.

Ebaluazioa

Ikasleek prozesua hasten duten egunetik amaitzen duten arte **ebaluazio etengabea** eta **segidakoa** eginez neurtzen da ikasitakoa zenbateraino lortu den. Horrela, hezitzailea heziketa-ekintza osoan ikasleek burutu duten prozesua ezagutzeko, aurreikusteko eta egiaztatzeke moduan da. Ikasketari bakoitzaren abiapuntua ezagutzeko, ebaluazio-ariketa batekin emango zaio hasiera ikastaroari.

. *Zer eta nola*

Ebaluazio etengabea ikastaroaren plangintzan (lan-egitasmoan) proposatutako jardueri buruzko lanetan oinarrituta burutzen da, baita ikastaroan izandako parte-hartzetik / jarraipenetik abiatuta ere.

Jarduerak proposatutako xede-helburuen lorpenari buruzko iritzien arabera neurtzen dira, eta balorazioak era honetara burutzen:

- . **A** (*Oso jarduera ona*, eskuratutako ezagutzei berrikuntzak eta originaltasuna eransten diena.)
- . **B** (*Jarduera ona*, proposatutako helburuak kalitatez landu direla adierazten duena.)
- . **C** (*Jarduera zuzena*.)
- . **D** (*Proposatutako helburuak gaitasun ez izana* adierazten du.)
- . **E** (*Proposatutako helburua erdiesten parte hartu ez izana* adierazten du.)

Ikastaroa gainditzeko beharrezkoa da: **1** Ikasgelan egin beharko diren jardueretatik gutxienez % 75 burutu izana, eta horietako bakoitzean gutxienez C kalifikazioa lortzea. **2** Eta aurrez aurreko ikastaroan, gainera, ordu-kopuruen % 80an bertan egotea.

. Helburu operatiboak lortu diren baloratzeko, ikasle bakoitzak ondoren zehaztuko den/diren ataza(k) egin beharko d(it)u.

Helburu operatiboak	Atazak
1 Testuari egitura ematen ikastea.	-Testu onak aztertu egiturari erreparatuta.
2 Idazkuntza teknika oinarrikoak ikastea.	-Irizpide teorikoak ezagutu. -Adibideak aztertu eta ahots gora irakurri. -Testu zati kaxkarrak berridatzi.
3 Testu osoak ekoiztea.	-Testuak sortu egitura jakin baten gainean. -Testua sortu ideia zerrenda bat emanda. Ikasleak erabaki behar du zer egitura erabiltzea komeni zaion. -Testua sortu gaia bakarrik emanda.

Bibliografia

- ALBERDI, Andres: *Eskola Gramatika*. Elkar. Donostia, 1996
- BASURTO, Aitor: *Idazketa ikasgelan*. Abegi euskaltegiak. Lizarra, 1994
- BUTRON, J.; DE PEDRO, J.: *Testuak aztertzen*. Nafarroa, 1994
- CALSAMIGLIA, Helena; TUSÓN, Amparo: *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Ariel. Bartzelona, 1999
- CASADO VELARDE, Manuel: *Introducción a la gramática del texto del español*. Cuadernos de Lengua Española. Arco/Libros, S.L. Madril, 1993
- CASSANY, Daniel: *Describir el escribir. Cómo se aprende a escribir*. Paidós. Bartzelona, 1989
- CASSANY, Daniel: *Reparar la escritura. Didáctica de la corrección de lo escrito*. Graó. Aula. Bartzelona, 1993
- CASSANY, Daniel; LUNA, Marta; SANZ, Glòria: *Enseñar lengua*. Graó. Aula. Bartzelona, 1994
- CASSANY, Daniel: *La cocina de la escritura*. Anagrama. Bartzelona, 1995
- CASSANY, Daniel: *Sustraieratik zerura*. HABE. Donostia, 2013
- ESNAL, Pello: *Koherentziaz. Jakin aldizkaria*, 107. zk., 1998
- ESNAL, Pello: *Testu-arkitektura eta Gramatika, ekintza komunikatiboaren baitan*. HABE: Hizpide, 71. zenb., 2009
- EZEIZA, Joseba; LEKUONA, Maite; ALTUNA, Eli: *Esalditik testura*. Gaiak. Donostia, 1995
- EZEIZA, Joseba; EZEIZA, Ainhoa: *Euskararen erabileran murgiltzen*. Gaiak. Donostia, 1996
- EZEIZA, Joseba: *Testuaren Harian. Euskal Esaldiaren Estilistika*. Gaiak. Donostia, 1996
- GOLDBERG, Natalie: *El Gozo de Escribir*. La Liebre de Marzo. Bartzelona, 1993
- GOLDBERG, Natalie: *El rayo y el trueno. Pasión y oficio de escribir*. La Liebre de Marzo. Bartzelona, 2001

HABE: *Euskaldunak euskaran jazten*. Donostia, 1992

KOHAN, Silvia Adela: *El arte de reescribir. Pulir el diamante narrativo*. Alba. Bartzelona, 2015

MARTIN VIVALDI, Gonzalo: *Curso de Redacción*. Paraninfo. Madril, 1986

MENDIGUREN BEREZIARTU, Xabier: *Testu itzuliaren organikotasuna*. Senez aldizkaria, 1990

ONIEVA MORALES, Juan: *Curso Básico de Redacción*. Verbum. Madril, 1991

ONIEVA MORALES, Juan: *Curso Superior de Redacción*. Verbum. Madril, 1995

SERAFINI, Mª Teresa: *Cómo redactar un tema. Didáctica de la escritura*. Paidós. Bartzelona, 1989

SERAFINI, M. Teresa: *Cómo se escribe*. Paidós. Bartzelona, 1994

ZOCK, Michael: *Arianaren Haria*. HABE. Itzulpen saila, 31. zk. Donostia, 1992

ZUBIMENDI, Joxe Ramon; ESNAL, Pello: *Idazkera-liburua*. Eusko Jaurlaritza. Gasteiz, 1993

ZUBIMENDI, Joxe Ramon: *Jokaera-liburua*. Sendoa. Oartzun, 1995

“IDAZKUNTZA ETA AHOSKERA” FORMAZIO-ZIKLOA (150 ORDU)

I Idazkuntza: hiru modulu (108 ordu)

I.1 HIZKUNTZ KALITATEAREN OINARRIAK (45 ORDU)

. Helburuak

- 1** Zuzentasun gramatikaletik testurako pausoa ematea.
- 2** Prosamolde komunikatiboa bermatzeko irizpideak aztertu eta lantzea.
- 3** Gaur eguneko prosaren gaineko gogoeta bultzatzea.

I.1.1 “Prosamolde komunikatiboa: hitz-ordena” azpimodulua (15 ordu)

Hitz-ordena aspaldiko kezka da euskararen erabiltzaile guztiontzat. Ondo jabeturik gaude oinordetzan jaso ditugun Azkue/Altuberen lege zaharrak oztopo handia direla testu komunikatiboak ekoizteko orduan. Erabilera zurrin horri aurre egin nahian, gaur egun, izugarri zabaldu da aditza aurreratzeko aholkua. Jarraibide nahikoa da hori esaldi argiak sortzeko? Non kokatu gainerako elementuak, zeren arabera antolatu? Zenbateraino da euskara ordena libreko hizkuntza?

Hitz-ordenaren ikuspuntu gramatikala atzean utzi, eta joskera komunikatiboan murgilduko gara. Batetik, nazioarteko prosan erabiltzen diren termino ugariak argitzen eta bereizten saiatuko gara: Tema/Rema, Mintzagaia/Iruzkina, Topikoa/Predikazioa, Galdegaia/Fokua... Eta, bestetik, adibideetan eta testu eredugarrien azterketan oinarrituz, ikusiko dugu nola aplikatu daitekeen TEMA-REMA segida hiru mailatan: hitzak esaldian antolatzeke, esaldiak elkarri josteko eta egitura emateko testuari.

I.1.2 "Puntuazioa" azpimodulua (15 ordu)

Baliabide nagusietako bat da testu idatziaren egitura eta edukia antolatu eta egituratzeko. Esaldiak eta paragrafoak non hasi eta non amaitzen diren adierazteaz gain, ideien arteko hierarkia eta harremanak zehazten ditu.

Puntuazio-zeinu guztien erabilera ohikoenak ikusiko dira, lan teorikoen zein literatur testuen argitan, eta auzi nagusiak aztertuko.

I.1.2 "Argitasuna" azpimodulua (15 ordu)

Euskararen estiloa ardatz harturik, testu argiak idazteko irizpideak landuko dira, batez ere erdal interferentzia lexiko zein sintaktiko batzuen ondorioez ohartuz eta euskarazko eredu egokiak ikusiz.

Prosa korapilatzen duten gaiak jorratuko dira, nagusiki nominalizazioak, aposizioak, erlatibozko perpausak eta gerundioak.

I.2 IDAZKUNTZAREN HASI-MASIAK (42 ORDU)

. Helburuak

- 1** Testugintzaren alderdi funtsezkoak lantzea: egokitasuna, koherentzia eta kohesioa.
- 2** 1. moduluan ikasitako baliabideak testu idatzietan aplikatzea.

I.2.1 "Koherentzia" azpimodulua (21 ordu)

Egitura ematen dio testuari. Baliabideak eskainiko dira pentsamenduaren adierazpide logikoa gauzatu eta ideien aukera, hurrenkera eta garapen egokia bermatzeko: tesiaren garabideak, paragrafoa, ideien arteko hierarkia, diskurtsoaren ardatza, testuaren batasuna.

I.2.2 "Kohesioa" azpimodulua (21 ordu)

Idatziaren barne-lotura gauzatzen du. Baliabideak eskainiko dira, ideiak behar bezala lotu eta haien arteko harremanak modu egokian adierazteko: juntagailuak, menderagailuak, lokailuak, antolatzaileak, erreferentzia-bideak, ordezkapen semantikoak.

I.3 TESTUGINTZA (21 ORDU)

. Helburuak

- 1** Testuari osotasunean erreparatzea, helburu komunikatiboa kontuan hartuta.
- 2** Testuari egitura sendoa ematearen garrantziaz jabetzea.
- 3** Testu osoak ekoiztea.

. Edukiak

Idazkuntza-teknikak.- Informazioa testuan antolatzeko teknika oinarritzkoak: testu- eta paragrafo-motak.

II Ahoskera: bi modulu (42 ordu)

Ahots gorako irakurketa: paperetik ahora

Azken urteotan, ahozketasuna lantzeko beharraz hitz egiten da irakaskuntzaren esparru guztietan.

Jabetu beharrean gara alferrikako ahalegina dela hizkuntza bat irakatsi nahi izatea hitza buruarekin (paperarekin) soilik lotzen badugu, benetako komunikazio-egoera batean ari garenean geure izatea oso-osorik inplikatzeko baitugu prozesuan: burua, emozioak, gorputza eta arima.

Itziar Rekalde, ipuin-kontalaria eta antzerkilaria
Bihotza gainezka dagoenean mintzo da ahotsa.

Gogol (1809-1852) errusiar idazlea
Arimaren eta bihotzaren soinuak, hitzen bidez adierazten direnean, askoz ere anitzagoak dira musikarenek baino.

Stanislavski (1863-1938) errusiar aktore, eszena-zuzendari eta antzerki-pedagogoa
Hizketa xume eta ederraren jabe izatea erabateko zientzia da eta, ondorioz, bere lege propioak behar ditu.

II.1 EUSKARAREN PROSODIARANTZ (21 ordu)

. Helburuak

- 1 Irakasleak trebatzea irakurketa zuzena eta euskal doinuaren araberakoa egiten.
- 2 Ikasitakoa ikasgelan berehala aplikatzen hastea, hiru mailatan: irakasleak testuliburuak zein bestelako testuak ikasleentzako aurrean irakurtzeko, ikasleentzako ahots gorako jardunak zuzentzeko eta ikasleentzako jarraibideak emateko ahoskeraren inguruan.
- 3 Baliabideak eskuratzea, irakurmena eta ahoskera lantzeko.
- 4 Baliabideak eskuratzea, ikaslearen komunikazio-gaitasuna garatzeko.
- 5 Ahoskerarekin zerikusia duten alderdien gaineko eztabaida eta hausnarketa bultzatzea.

Testu idatziak ahots gora irakurtzen ikasiko dugu. Horretarako, ahoskera-arauak abiapuntutzat hartu eta *euskara naturala* bermatzen duten prosodia-gaiak (azentua eta intonazioa) jorratuko ditugu.

. Edukiak

- 1 Ahoskera zuzena: Euskaltzaindiak arautua
- 2 Mintzamolde jatorria: euskal doinua
- 3 Hausnarketa: erregistroak, euskalkia/batua

II.2 TESTU-INTERPRETAZIOA (21 ordu)

. Helburuak

- 1 Testuak interpretatzen ikastea.
- 2 Euskal literaturaren testu ugari ezagutzea.
- 3 Beste bide bat ezagutzea irakurmena eta ahoskera lantzeko, baita ikasleak literaturara hurbiltzeko ere.
- 4 Komunikazio-gaitasuna garatzeko.
- 5 Baliabideak garatzea, irudia, emozioa, gorputza eta hitza elkarri lotzeko.

6 Beldur eszenikoa gainditzea.

Testu idatziak interpretatzen ikasiko dugu. Hasiera batean, irakurketa dramatizatuaren bidez; aurrerago, berriz, testuak buruz ikasiz.

. Edukiak

- 1** *Komunikazio egokia eta eraginkorra*: mezua entzulearengana argi iristea lortzen duena.
- 2** *Adierazpide bizia eta naturala*: hitzak hiztunaren inplikazio osoa daukanean agertzen dena.
- 3** *Gogoeta*: ahoskeraren trataera ikasgelan.